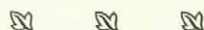

dat hij in de natuur heel wat donkerder is dan op de foto. Maar zijn wangen zijn inderdaad zuiver wit en dat maakt de vogel zoo gemakkelijk herkenbaar.

De wetenschappelijke naam van dit sterntje is nu *Ch. lidonias hybrida hybrida* (Pallas). Tot kort geleden was hij *Ch. lidonias leucopareius leucopareius* (Temm.). Deze naamsverandering vinden we vermeld in de aflevering van 1 Juni 1938 van het Engelsche tijdschrift *British Birds*. Dat komt daarvandaan, dat de beroemde reiziger en geleerde Peter Simon Pallas in 1811 het diertje beschreef als *Sterna hybrida* en dat was eerder dan Temminck met zijn *leucopareius*. Als het nu maar zoo blijft. Wie een beteren naam weet te bedenken dan het ietwat houterige „Witbaard-Stern” moet er maar eens mee voor den dag komen.

JAC. P. THIJSSSE.

HET BEHOUD VAN NATUUR- EN LANDSCHAPSCOON.

Het is een verheugend verschijnsel, dat in ons land zich zoo vele organisaties bezig houden met de bescherming van het bestaande natuur- en landschap-schoon en trachten het zg. „nieuwe landschapschoon” in goede banen te leiden. Hun werk is te over bekend, dan dat ik er hier nog nader op in behoef te gaan. Het zal echter ook wel duidelijk zijn, dat ondanks de thans reeds doorgevoerde decentralisatie (door oprichting van Landschappen en plaatselijke vereenigingen), de organisaties zich altijd slechts bezig zullen kunnen houden met min of meer grootere objecten. En zij hebben hiermede zeker reeds de handen vol. Toch bestaat het landschapschoon niet alleen uit bosschen, wallen, wegbeplantingen, e.d. maar tenslotte draagt elke boom hiertoe bij. Juist de verzorging van die kleinste elementen in het landschap is aangewezen op het particuliere initiatief. Men vraagt zich soms af, wat kan ik meer doen voor de natuurbescherming dan regelmatig mijn penningske offeren en anderen opwekken dit ook te doen. Nu, op het hier aangeroerde gebied valt zeer veel werk te verrichten!

Werkverschaffing en natuurschoon.

De invloed welke de werkverschaffing in de laatste jaren op ons landschap heeft gehad, is wel van zeer ingrijpende aard. „Woeste gronden”, waarvan ontginning onder normale omstandigheden niet loonend zou zijn geweest, worden nu met behulp van de werkverschaffing in cultuurland herschapen. Reeds twee jaar achtereen heeft de Contact-Commissie inzake Natuurbescherming een vergadering aan dit vraagstuk gewijd. Wellicht dat hieruit in de toekomst samenwerking tusschen ontginners en natuurbeschermers voortvloeit. Dank zij ook de werkzaamheid van de Commissie van advies inzake de Natuurmonumenten van het Staatsboschbeheer worden vele plannen, indien er uit wetenschappelijk oogpunt belangrijke terreinen mee gemoeid

zijn, gecorrigeerd. Dit neemt echter niet weg, dat bij bijna elk plan landschapschoon betrokken is, hetgeen dikwijls maar al te zeer wordt verwaarloosd.

In de practijk blijkt nu, dat opzichters en boschwachters in de regel de ontwerpers en uitvoerders zijn van werkverschaffingsplannen, indien het kleinere objecten betreft. Vanzelfsprekend worden deze door de meerderen gecorrigeerd en gewijzigd, doch veelal niet in de eerste plaats uit een oogpunt van landschapschoon. Zoo kan een verkaveling, of deze met rechte of gebogen wegen geschiedt, afhangen van de toevallige ontwerper, terwijl dit toch van zeer groot belang is voor het zich nieuw vormende landschap. Met deze personen

dient dus contact te worden gezocht.

Om een geheel ander voorbeeld te noemen: een ven wordt, zoo het niet tot natuurmonument is verklaard, bij voorkeur „opgemaakt”. Men diept het uit en de uitgebaggerde grond wordt op de oevers verspreid met het gevolg dat een vijver ontstaat. Toch zou het heel goed mogelijk zijn de bagger verder weg te brengen en het ven met een zeer vlakke talud te leggen, zoodat op den duur, door de inwerking van de tijd, toch weer het oorspronkelijke karakter eenigermate kan worden hersteld.

Evenzoo is het bij de uitvoering van werken heel goed mogelijk groeiplaatsen van belangwekkende planten te ontzien. De schade is voor de betrokkene meest van practisch geen beteekenis.

De in fig. 2 afgebeelde berken stonden juist in een geprojecteerde dennen-aanplant en waren dus ten doode op-

Fig. 1. *Polystichum Oreopteris* D.C. waarvan een groeiplaats bij het opmaken van een sloot behouden werd.

geschreven. Zij vormden echter een belangrijk element in het landschap van het overigens kale, troosteloze ontginningsterrein. Thans is bereikt dat zij om deze reden vooralsnog gespaard blijven. Wordt het bosch groot en begint dit in het landschap een sprekend element te vormen, dan kan de groep, als zij te veel schade aan de omringende dennen berokkent, alsnog worden verwijderd. Zoo zijn er talloze voorbeelden te noemen, waarbij met beperkte middelen, veel te bereiken is.

Ontginning wordt hiermede natuurlijk niet gerechtvaardigd, doch het is slechts mijn bedoeling te wijzen op de mogelijkheid het dikwijls „noodzakelijke kwaad” in eenigszins betere banen te leiden.

Kleine natuurmonumenten.

Ook het bestaande landschap vereischt voortdurend onze aandacht. Veel van wat

oudheidkundige, natuurhistorische of bouwkundige waarde bezit, wordt bij de toenemende rationalisatie in de landbouwbedrijven opgeruimd. Juist die kleine natuurmonumentjes, soms met een oppervlakte van slechts enkele tientallen vierkante meters, die we overal verspreid aantreffen, zijn overwaard om beschermd te worden. Het zijn de vluchtplaatsen van de elementen uit de flora, die vroeger een algemenere verbreidheid bezaten. Men zij zeer voorzichtig om in zulke gevallen te spreken van „resten” (b.v. van een vroegere boschvegetatie), want dit suggereert onwillekeurig, dat we met een ongestoord overblijfsel van vroeger te maken hebben. Dit kan slechts diepgaand onderzoek uitmaken, en omdat het in vele gevallen niet bewezen kan worden, spreek ik maar liever van vluchtplaatsen.

Al deze kleine terreintjes aan te koopen is natuurlijk niet mogelijk. Men diene er juist zoo min mogelijk aandacht aan te besteden; dat is in het algemeen een goede waarborg voor het behoud ervan. Pas wanneer men vermoeden kan, dat gevaar dreigt, wordt ingrijpen noodzakelijk. Het succes hangt in den regel geheel af van de toegepaste tactiek, waarvoor helaas geen regels zijn te geven.

Begrip van het leven en de zorgen op het platteland is in elk geval een eerste voorwaarde om met een boer te kunnen praten. De ervaring leert dan, dat de bevolking over het algemeen niet onwelwillend is, alhoewel veelal niet begrepen wordt, wat die stadsmensen toch met die planten en dieren voor hebben. De aardigste gevallen zijn wel die, waarin de eigenaar tenslotte zelf trotsch wordt op het merkwaardige dat zijn land herbergt. Daar moet het naar toe! Aan de andere kant kan het ook voorkomen, dat het behoud van een zeker terreindeel in zijn tegenwoordige staat schade voor het

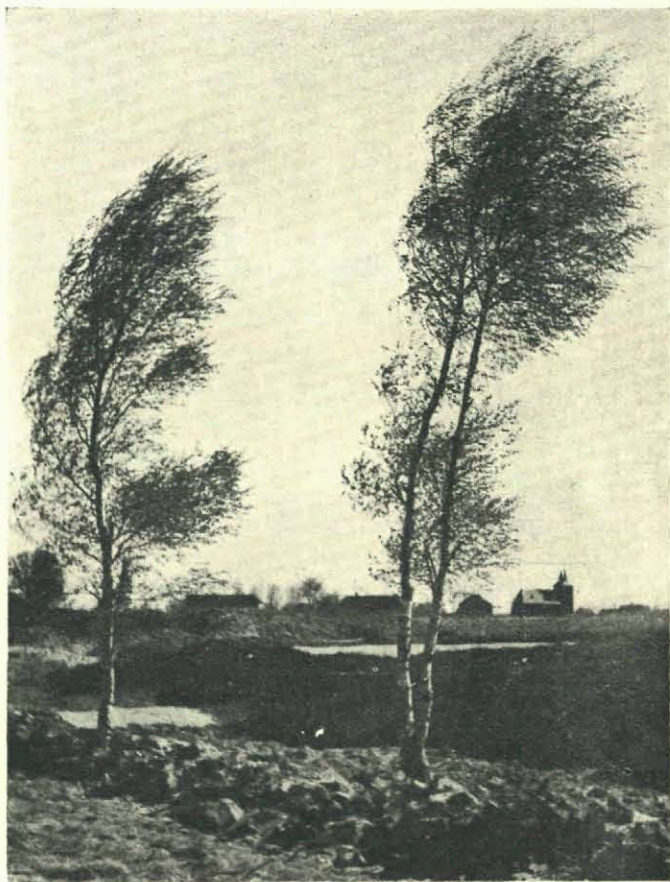

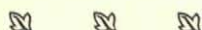
Fig. 2. Gespaarde berken op een ontginningsterrein.

boerenbedrijf beteekent en in zulke gevallen kan een klein financieel offer onzerzijds gewenscht zijn.

Men heeft mij wel tegengeworpen, dat dergelijk werk weinig waarde heeft, omdat nooit het *blijvende* behoud — zooals bv. bij aankoop — gewaarborgd kan worden. Dit is ongetwijfeld juist, maar wij moeten dan ook *voortdurend* onze aandacht aan al het mooie en merkwaardige in onze omgeving blijven besteden. Over ons heele land verspreid zitten personen, die zich bezig houden met ontginnen, rationaliseeren, wegen en landerijen verbeteren, ontwateren, enz. Daarnaast moeten er eigenlijk evenzoo vele zijn die, waar noodig, opkomen voor aesthetische, wetenschappelijke en recreatieve belangen. Dit behoeven geen dwarskijkers te zijn, doch medewerkers, want het zal in zeer veel gevallen blijken, dat geen onwil, maar onbekendheid oorzaak is van vernietiging van natuur- en landschapschoon.

Malden (Gld.).

Ir W. G. v. D. KLOOT.

VOGELBESCHERMERS BESCHERMEN ZICH TEGEN HUN BESCHERMELINGEN.¹⁾

Het is wel niet wereldschokkend, wat er zich dit jaar in onze zilvermeeuwenkolonies afgespeeld heeft, maar toch interessant genoeg, want we hebben er de meeuwen, en de mensen, beter door leren kennen.

De zilvermeeuwen zijn nl. vogelvrij verklaard. Tot voor kort vonden we het mooie vogels, sieraden van duin en strand. Wat was het de Haagse buitenvrienden niet waard, in de voorzomer een zonnige dag te mogen doorbrengen in het Wassenaarse duin, om van nabij het leven der grote blanke vogels te kunnen meemaken! Want hoe langer men de meeuwen in hun doen en laten volgde, hoe meer men tot het besef kwam, dat er in die meeuwengemeenschap allerlei gecompliceerde, hoogst interessante betrekkingen tussen de leden bestonden, betrekkingen tussen meeuw en buurmeeuw, manmeeuw en vrouwmeeuw, vadermeeuw en kuikenmeeuw, broedmeeuw en eimeeuw . . .

Nu is het anders. Men hoort geen goeds meer over de zilvermeeuwen. Daar hebben ze het dan ook naar gemaakt. Vooral op de Waddeneilanden doen de duizenden daar broedende zilvermeeuwen schade van allerlei aard. Ze eten eieren en kuikens van diverse soorten, niet alleen die van kippen, maar ook die van vogels, die juist als de meeuwen zelf het landschap verlevendigen. Ze blijken zelfs in staat te zijn, bepaalde soorten zoals bergeenden en sterns plaatselijk geheel uit te roeien. Zo ondervindt Vogelbescherming schade van de eigen beschermelingen! Ging het zo nog een tijdje door, dan zou de vogelbevolking van het duin eentoniger worden dan vóór de bescherming. En ook de zilvermeeuwen zelf zouden daar niet wel bij varen, omdat, naar we nu door ervaring weten, overbevolking het resultaat zou zijn,

1) Tekeningen van J. J. ter Pelkwijk.